

Ned, 18-8-2024, 19:04:22

Potpore

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda.

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

Komentirajte

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.

AKT

AKT d.o.o.
knjigovodstvo
i porezne
usluge

01/370-8106
akt@zg.t-com.hr
Sokolska 37
Zagreb

Poveznice

OBNOVA

T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? (8)

Objavljeno: 13. kolovoza 2024.

1 komentar

Nizanka u osam nastavaka donosi razgovore s članovima Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika i osvješćuje poteškoće, nedostatke i predrasude s kojima se suočavaju dok stvaraju djela za priznavanje statusa koji im omogućuje plaćeno mirovinsko i zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna RH. Za sve ostalo – moraju se sami pobrinuti.

Pogledi likovne kritičarke Ive Körbler i operne pjevačice Josipe Bilić

Talent gotovo da nije politički korektna riječ

O statusu samostalne umjetnice svjedočila nam je kustosica, likovna kritičarka i urednica Iva Körbler, rođena 1973. u Zagrebu, gdje je na Filozofskom fakultetu diplomirala povijest umjetnosti i komparativnu književnost. „Teško mi je govoriti za druge. Osobno, da nisam svojevremeno ocijenila kako će mi u ovom statusu biti bolje u svakom smislu nego u nekoj instituciji na plaći, ne bih se za to odvažila. No za takav rad potrebna je samodisciplina i dovoljno mentalne energije za različite okolnosti ili otežanja u djelovanju kod nas“, ističe Körbler koja je niz godina radila kao znanstvena novakinja u HAZU-u i na Institutu za povijest umjetnosti, a članica HZSU-a je od 2011.

„Napravila sam prije petnaest godina računiku što i koliko moram mjesечно zaraditi kao ekvivalent plaći. Ispalo je da ima smisla i da je izvedivo. Možda i nisam dobar primjer za ovo pitanje jer sam počela raditi u struci sa 21 godinom, na drugoj godini fakulteta, tako da sam, kad sam otišla u samostalne umjetnike, već imala dovoljno klijentelu i umjetnika za suradnju, kao i različitih angažmana. Uvjete sam ispunila jako brzo“, napominje Iva koja je pisala i uređivala rubrike u brojnim novinama.

„Mislim da su kriteriji za nezavisne kustose i kritičare ili teoretičare umjetnosti jako dobro razrađeni. Vrlo je fleksibilno što kroz godine možete aplicirati za status, različite kategorije tekstova i knjiga. Ali, također, uz upućenog i specijaliziranog knjigovođu zakonski možete svašta prijaviti za R1 račune, i to je potpuno u skladu s našim poreznim propisima i zakonima. Umjetnici o tomu pre malo znaju“, smatra autorica više od 350 izložba suvremenih domaćih i stranih umjetnika te monografija. Navodi kako su u šezdesetim godinama prošloga stoljeća neki od najvažnijih umjetnika osnovali današnji HZSU kao model da najbolji od najboljih tim statusom budu nagrađeni za djelovanje, odnosno, općepriznati talent. Talent je riječ koju, govori Körbler, danas gotovo da nije politički korektno upotrebljavati: „S vremenom se ideja pomalo sunovratila prema konceptu spašavanja svih koji bi rado pribjegli toj zaštiti, ili bi se malo hladili u hladovini. Zbog takvih pojedinaca – koji su često i najglasniji u medijima – društvo u totalu percipira samostalne umjetnike kao teret i društvene parazite. No zaboravlja se i kako je ovaj status jedini spas za mnoge koji imaju dovoljno dobre biografije i talent, ali nemaju veze i poznanstva da se zaposle u nekoj gradskoj ili državnoj instituciji na doživotnim jaslama.“

Iva Körbler je od 2018. i predsjednica Studijske sekcije Udruženja likovnih umjetnika primjenjenih umjetnosti Hrvatske (ULPUH) i članica Upravnog odbora, a od 2020. i potpredsjednica ULPUH-a (od 2022. u trećem mandatu).

„Već sam u nekoliko navrata rekla na sjednicama gdje je bilo vodstvo HZSU- a kako moramo omogućiti da mnogi umjetnici i umjetnice s dva ravnopravna područja djelovanja – ima ih čak i s tri – dobiju status i prava po oba ili po tri umjetnička područja. Ima ih mnogo, iznenadili biste se koliko je glazbenika i likovnjaka, dizajnera i fotografa, arhitekata i slikara, kao i drugih koji su poznati i jednako produktivni u oba područja“, smatra naša sugovornica, članica mnogih povjerenstava te dobitnica međunarodne nagrade Ranko Radović za najbolji rad u kategoriji kritičko-teorijskih tekstova o arhitekturi za monografiju Branka Kincla (2015., HAZU, Zagreb). Osvrnula se također i na pandemijsko vrijeme.

„Čini mi se da je likovnost i poezija procvala punim zamahom, sasvim neočekivano. Umjetnici tih područja pronašli su i 'iskopali' izvrsne teme i osobne priče da se povežu ili reagiraju na pandemiju i potrese. To je pokazao i broj primljenih umjetnika na 55. zagrebačkom salonu primjenjene umjetnosti i dizajna 2020. u lipnju koji su oduševili šesterotinčani žiri ULPUH-a upravo s postpotresnim i pandemijskim temama. Najteže je, bez sumnje, bilo glumcima, plesačima i glazbenicima“, navela je Körbler koja je od Ministarstva kulture i medija upravo 2020. dobila i nagradu za najbolju izložbu na spomenutom 55. zagrebačkom salonu. Ali, svaka medalja samostalnoga umjetnika ima dvije strane.

„Meni je osobno tvrdi kruh to što se kolege u institucijama prave da ne postojite, jednostavno su vaši poslovi i djela za njih nevidljivi, makar radili veće i opsežnije poslove od nekih tamo 'na jasla'. Zaobilaze vas nagrade i pohvale. Teško se opršta bijeg u slobodu, izlazak iz hijerarhije i mahanje zastavom individualne hrabrosti. Po paralelnoj hijerarhiji i uvjetima koje sam stekla relevantnim izložbama već bih zadnjih desetak godina imala pravo na status muzejske savjetnice da sam u nekom muzeju. Za mirovinu se ne

HR kalendar

- 17. kolovoza 1960. rođena Sanja Nikčević
- 17. kolovoza 1991. BL korpus JNA pridružio se velikosrbima u napadu na Hrvatsku
- 18. kolovoza 1450. rođen Marko Marulić
- 18. kolovoza 1872. umro Petar Preradović
- 18. kolovoza 1933. osuđeni hrvatski domoljubi
- 18./19. kolovoza 1991. KOS podmetnuto eksploziv pred Židovsku općinu
- 19. kolovoza 1829. rođen Miho Klaić
- 19. kolovoza 1851. rođen Ivan Despot

Pretraži hkvr.hr

POBOLJŠAO Google

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkvr.hr

Elektronička pošta Uredništva
urednistvo@hkvr.hr

Svi članci na Portalu su smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „[traženi_pojam](#) site:hkv.hr“.

Priznavanje više umjetničkih područja

„Inzistirala bih i dalje da se priznaju dva ili tri umjetnička područja za pojedince kao dupli ili trostruki umjetnički status ako to mogu dovoljno dobro dokazati u biografiji. Jer ponekad ste više u glazbi, a kasnije možda u likovnosti ili dizajnu, ili fotografiji. Ili čak skrenete uspješno u književnost. Postoje ljudi koji to mogu, koji jednostavno imaju višestruke talente, sveobuhvatniju inteligenciju, sposobnosti. Zašto naše društvo to ne može priznati? Zato što sad svi moramo biti inkluzivni pa se veći i veliki talenti ne smiju isticati“, postavlja sugovornica opravdana pitanja. Jesu li ona i retorička pitanja za mjerodavne? Bilo je nerazumijevanja bliže i daljnje okoline kada se prije trinaest godina uputila na „plovidbu“ u HZSU-u. No potporu su joj iskazali i cijenjeni stariji kolege, primjerice, danas pokojni Tonko Maroević i Darko Glavan, Biserka Rauter Plančić, Lada Ratković Bulčokvan, Branko Kincl, Slavica Marković i Branko Franceschi: „Umjetnici su me odmah podržali, s veseljem. Činjenica je da se umjetnici i ja svih generacija volimo javno i tajno, ‘kužimo se’ i vidim s godinama kako sam po nekoj kreativnosti i *mindsetu* puno bliža njima nego nekim kustosima s intelektualnim prenemaganjem iza zidova institucija. Uostalom, najprije sam počela s glazbom, pjevala sam profesionalno jazz, a prve kritike koje sam napisala s devetnaest godina za Radio 101 bile su vezane uz koncerte klasične glazbe. Imale su *feedback* od ozbiljnih glazbenih autoriteta. Zatim sam se okrenula likovnim umjetnostima i modernoj arhitekturi.“

Umjetnički život od projekta do projekta

Nakon svestrane kolegice Körbler našli smo sugovornicu kojoj je i roditeljsko gnezdo i profesionalni izbor posve vezan uz glazbu. Operna pjevačica Josipa Bilić ovoga ljeta postala je solisticom opernoga ansambla HNK-a u Zagrebu, nakon što je prethodno bila članicom opernoga studija te kuće i HZSU-a. Rođena Zagrepčanka (1997.),

koja je diplomirala pjevanje u klasi prof. Lidije Horvat-Dunjko, podijelila je svoja razmišljanja o nastojanjima mlađih naraštaja za što povoljniji i pravedniji status. Sada kada je dobila stalni posao, Bilić može još bolje usporediti je li izvedivo biti samostalnim umjetnikom u glazbenom stvaralaštvu.

„U slučaju kategorije Koncertni pjevač klasične glazbe itekako je izvedivo jer su umjetnički brojčani kriteriji u petogodišnjem razdoblju ostvarivi i u roku jedne godine ako glazbenik redovito održava svoju koncertnu djelatnost“, pripovijeda Bilić koja također, kao i većina članova HZSU-a, smatra da bi povećanje koeficijenta na 1.8 udvostručilo iznos koji država izdvaja za umjetničke doprinose koji pokrivaju ne samo osnovne potrebe umjetnika, već viši iznos mirovine u budućnosti: „U idealnom scenariju, koeficijent bi trebao biti takav da SVIM umjetnicima osigurava dostojanstven životni standard i adekvatnu socijalnu zaštitu, čime bi se priznao njihov doprinos kulturi i društvu.“

Kriterije za postizanje i održavanje statusa samostalnoga umjetnika mlada opera pjevačica vidi primjerima i poticajima za kontinuirano stvaralaštvo, profesionalni razvoj i motivaciju umjetnika da se uključi u više projekata, proširi svoje profesionalne mreže i aktivno sudjeluje na kulturnoj sceni. „Vro mali dio javnosti i medija i dalje doživljava samostalne umjetnike kao teret državi i luksuz. Većina je svjesna nužnosti umjetnika u oblikovanju kulturnog identiteta, promicanju kreativnosti i inovacije, te podizanju kvalitete života, očuvanju kulturne baštine, obrazovanju, pa čak i turizmu“, nastavlja Bilić koja je i tijekom školovanja, no osobito u vremenu od 2020. ostvarila niz zapaženih uloga, pa je tako, primjerice, bila Danica u „Stancu“, Adele u „Šišmišu“, Grofica Marica, Yvette u „Lastavici“ i Annina u „Traviati“. Ostvarila je i djevojačku želu pjevajući ulogu Čobančeta u glasovitom „Eri s onoga svijeta“ Jakova Gotovca, kao i Jelenu u „Nikoli Šubiću Zrinskom“ Ivana pl. Zajca.

Glede očekivanja od HZSU-a, Josipa Bilić ističe da su informacije i smjernice jasne, e-poruke redovite i ažurne, no uvjek se pitala zašto nema redovitih susreta članova, poput radionica, panela ili neformalnih druženja, gdje bi se umjetnici mogli međusobno povezati, dijeliti iskustva i raspravljati o važnim temama. „Možda bi bilo korisno pokrenuti online platforme ili forume za članove HZSU-a. U svakom slučaju HZSU bi mogao pružiti veću savjetodavnu podršku članovima, primjerice kroz pravne savjete, pomoći pri prijavama na natječaje ili čak organizaciju edukativnih seminarova o financijama i upravljanju karijerom. Također, bilo bi korisno inicirati promicanje rada članova, bilo kroz izložbe, predstave, publikacije ili online platforme što bi moglo pomoći u podizanju vidljivosti i prepoznavanju njihova rada.“ Glede razdoblja velepošasti krunskoga virusa, Bilić je napomenula kako su mnogi uvidjeli da online formati nisu adekvatna zamjena za fizičku prisutnost i interakciju s publikom.

Minimalni standard za honorare?

„Ovo je profesija koja zahtijeva ne samo kreativnost i talent, već i nevjerljivu otpornost, prilagodljivost i poslovnu oštromost, balansirati između stvaralačkog zova i svakodnevnih egzistencijalnih izazova. Umjetnici često moraju raditi više poslova, prihvatići projekte koji im ne donose osobno zadovoljstvo ili preuzimati komercijalne narudžbe kako bi osigurali osnovnu egzistenciju. Nije samo pitanje kreativnosti, već i sposobnosti samopromocije, upravljanja poslovnim aspektima umjetničke karijere i održavanja mreže kontakata. Umjetnici često nemaju stabilan dohodak koji bi im omogućio adekvatnu štednju ili osiguranje za budućnost. Kao rezultat toga, mirovine su često vrlo niske, što može dovesti do teške situacije u starosti. Svješnost ove buduće nesigurnosti može biti izvor stalnog stresa, posebno kada se uzme u obzir da umjetnici već sada žive od projekta do projekta“, kazala je novopečena solistica zagrebačkoga HNK-a, ususret novoj sezoni s brojnim opernim premijerama. Predlaže uvođenje minimalnoga standarda za honorare članovima HZSU-a, poboljšanje uvjeta za mirovinsko osiguranje uz dodatne beneficije, pravo na naknadu prilikom daljnje distribucije ili upotrebe njihovih djela, posebno u digitalnom kontekstu, uvođenje pojednostavljenih administrativnih procesa, bilo kroz digitalizaciju ili smanjenje nepotrebne birokracije, uvođenje poticaja za inovativni rad, kao i više dostupnih stipendija i finansijskih potpora, zalaganje za prava i interese umjetnika na državnoj razini, uključujući i pregovore s vlastima. Glede razlika koje primjećuje u razgovoru s inozemnim kolegama, zaključuje da su one u političkoj potpori i pristupu resursima, kao i u zakonodavnim okvirima.

Ukupno, svako područje HZSU-a priča je za sebe, ali zajedničke točke ostaju bitka za bolji koeficijent, još snažniju suradnju unutar Zajednice, skrb za boljši umirovljeničkih dana i vrsnja kritička recepcija, u vremenu i državi koja umjetnost drži negdje po strani, na jednopostotnoj margini, uzimajući ju prema potrebi.

Tomislav Šovagović

Fotografije Ive Körbler: Miho Skvrce, Umjetnička galerija Dubrovnik

K R A J

Povezano

- [T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? \(1\)](#)
- [T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? \(2\)](#)
- [T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? \(3\)](#)
- [T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? \(4\)](#)
- [T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? \(5\)](#)
- [T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? \(6\)](#)
- [T. Šovagović: Samostalni umjetnici i njihova egzistencija – teret ili korist društву? \(7\)](#)

ALSO ON PORTAL HRVATSKOGA KULTURNOG VIJEĆA

Najbolji sklopivi kreveti za male

WallStreet Viral

2 days ago · 11 comments
Plenković: Nema političke odgovornosti ...

2 days ago · 4 commen
T. Šovagović: europska ispadanja ...